

Навчально-дослідна програма
«КИЇВСЬКЕ ХРИСТИАНСТВО ТА УНІЙНА ТРАДИЦІЯ»

Український католицький університет
Гуманітарний факультет
Філософсько-богословський факультет

З благословення

*Глави Української Греко-Католицької Церкви
Блаженнішого Святослава Шевчука*

Publication of this volume was made possible through
the generous support of the "Kirche in Not"

Книга підготовлена завдяки
дослідницькому гранту
Благодійного фонду «Повір у себе»

Видання здійснюється у рамках публічного проекту
«Соборна Україна та Київська традиція»
за жертовної підтримки українських меценатів

**ПОДІЛ КИЇВСЬКОЇ
ТА ПІДНЕСЕННЯ ГАЛИЦЬКОЇ
УНІЙНИХ МИТРОПОЛІЙ:**

**Документи та матеріали
ватиканських архівів
(1802–1808 роки)**

Упорядкування, вступ і коментарі
Вадима Ададура

ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Львів 2019

УДК 271.4(477)-77-9"1802/1808":930.25(456.31)(093.2)

П 44

Науковий редактор: доктор істор. наук *Ігор Скоциляс*

Рекомендовано до друку Вченою радою

Гуманітарного факультету Українського католицького університету
(засідання 27 грудня 2018 р., протокол № 5)

Поділ Київської та піднесення Галицької унійних митрополій: Документи та матеріали ватиканських архівів (1802–1808 роки) / Упорядкування, вступ і коментарі Вадима Ададунова. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2019. – 256 с. – (Серія «Київське християнство», т. 19).

Збірник документів продовжує публікацію джерел про поділ Київської та фундацію Галицької унійних митрополій на початку XIX ст., перша частина яких (документи австрійської Державної канцелярії) побачила світ у 2011 р. В основу видання покладено матеріали, виявлені автором у Римі (Апостольський архів Ватикану; Історичний архів Конгрегації евангелізації народів). Їх доповнено документами з Відня (Домашній, Придворний та Державний архів), Парижа (Дипломатичний архів) та Берліна (Таємний державний архів Пруської культурної спадщини). Сукупно ці джерела репрезентують дискурси єдності й поділу Руської Греко-Унійної Церкви, що формувалися Римською Апостольською столицею, Василянським чином, унійною срархією та російськими, австрійськими і пруськими державними інституціями. Із 50 документів італійською, латинською, польською і французькою мовами, опублікованих у цьому збірнику, 42 вперше вводяться до наукового вжитку. Всі 50 документів вперше перекладені на українську мову.

The Partition of the Uniate Metropolitanate of Kyiv and the Erection of the Uniate Metropolitanate of Galich: 1802-1808 Documents and Files of the Vatican Archives / Compilation, introduction and comments by Vadym Adadurov. – Lviv: UCU Publishers, 2019. – 256 p. (Kyivan Christianity Series, Vol. 19).

This collection of documents continues the ongoing publication of sources about the partition of the Uniate Metropolitanate of Kyiv and the Foundation of the Uniate Metropolitanate of Galich in the early nineteenth century, the first part of it (documents of the Austrian State Chancellery) being published in 2011. The current publication pivots around the files identified by the author in Rome (Archivio Apostolico Vaticano; Archivio Storico della Congregazione per l'Evangelizzazione dei Popoli). The latter have been supported by documents from Vienna (Haus-, Hof- und Staats-Archiv), Paris (Archives Diplomatiques) and Berlin (Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz). When taken together, these sources represent discourses of unity and partition of the Ruthenian Greek-Uniate Church that were formed by the Roman Apostolic See, order of Saint Basil the Great, Uniate hierarchy, as well as the Russian, Austrian and Prussian governmental institutions. Out of 50 documents in Italian, Latin, Polish, French languages published in this collection, 42 are introduced into the scholarly realm for the first time. All the 50 documents have been published into Ukrainian for the first time.

© Вадим Ададунов, упорядкування, вступ, коментарі, 2019

© Український католицький університет, макет, 2019

ISBN 978-617-7608-27-0

ЗМІСТ

Вступ	15
-----------------	----

ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ

І. Дискурс єдності митрополії

№ 1. 1802 р., [не пізніше серпня], Рим. – Інструкція кардиналів Гіацинта Сигізмунда Герділа, префекта Священної Конгрегації поширення віри, та Доменіко Копполи, секретаря Священної Конгрегації поширення віри, архієпископові Томазо Ареццо, апостольському легатові при Санкт-Петербурзькому дворі.	47
№ 2. 1803 р., вересня 15, Відень. – Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі, апостольського нунція при Віденському дворі, кардиналові Карло Консальві, державному секретареві Святого Престолу	53
№ 3. 1803 р., листопада 17, Санкт-Петербург. – Розшифровка депеші № 47 архієпископа Томазо Ареццо, апостольського легата при Санкт-Петербурзькому дворі, кардиналові Карло Консальві, державному секретареві Святого Престолу	56
№ 4. 1804 р., січня 24, Санкт-Петербург. – Лист архієпископа Томазо Ареццо, апостольського легата при Санкт-Петербурзькому дворі, Карло Консальві, державному секретареві Святого Престолу	57
№ 5. 1803 р., Санкт-Петербург. – Меморандум митрополита Київського Теодосія (Ростоцького) Священній Конгрегації поширення віри	58

- № 6. 1804 р., серпня 22, Санкт-Петербург. –
Лист абата Лохманна фон Мюльца,
колишнього секретаря апостольської легатії
при Санкт-Петербурзькому дворі, кардиналові Карло Консальві,
державному секретареві Святого Престолу 63
- № 7. Огляд стану католицьких Церков у Росії
і перебігу дипломатичної місії
архієпископа Томазо Ареццо, апостольського легата
при Санкт-Петербурзькому дворі, кінець 1806 р. 67
- № 8. 1806 р., серпня 12, Санкт-Петербург. –
Лист абата Лохманна фон Мюльца,
колишнього секретаря апостольської легатії
при Санкт-Петербурзькому дворі,
єпископові Джованні Антоніо Бенвенуті. 75
- № 9. 1806 р., липня 24 за юліанським календарем,
Санкт-Петербург. – Указ російського імператора Олександра I
правлячому Сенатові. 78
- № 10. 1806 р., жовтня 16, Бельведере. –
Лист єпископа Джованні Антоніо Бенвенуті
Священній Конгрегації поширення віри. 79
- № 11. 1806 р., листопада 29, Рим. –
Лист кардинала Мікеле ді П'єтро,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
єпископові Антоніо Габріеле Североллі,
апостольському нунцієві при Віденському дворі 82
- № 12. 1807 р., січня 7, Рим. – Лист кардинала Лоренцо Літті,
члена Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 84
- № 13. 1797 р., травня 20, Полоцьк. –
Лист архієпископа Полоцького Іраклія (Лісовського)
кардиналові Лоренцо Літті,
апостольському легатові при Санкт-Петербурзькому дворі. 87
- № 14. 1807 р., січня 4, Рим. – Переказ змісту листа
абата Лохманна фон Мюльца від 16 жовтня 1806 р.
в листі єпископа Джованні Антоніо Бенвенуті
кардиналові Лоренцо Літті,
членові Священної Конгрегації поширення віри 89

- № 15. 1807 р., червня 25, Рим. –
Записка і лист кардинала Лоренцо Літти,
члена Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 92
- № 16. 1807 р., Рим. –
Коментар Священної Конгрегації поширення віри
до змісту листа єпископа Луцького Стефана (Левинського)
до о. Йордана (Міцкевича),
генерального прокуратора Василіянського чину в Римі. 97
- № 17. 1807 р., квітня, Рим. –
Лист Священної Конгрегації поширення віри
кардиналові Філіппо Казоні,
державному секретареві Святого Престолу 102
- № 18. 1807 р., квітня 16, Рим. –
Записка і лист кардинала Лоренцо Літти,
члена Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 110
- № 19. 1807 р., травень 23, Рим. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
кардиналові Філіппо Казоні,
державному секретареві Святого Престолу 127
- № 20. 1807 р., липня 29, Рим. – Записка кардинала Мікеле ді П'єтро,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Лоренцо Літти,
члену Священної Конгрегації поширення віри 129
- № 21. 1807 р., вересня 25, Рим. – Записка кардинала Філіппо Казоні,
державного секретаря Святого Престолу,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 130
- № 22. 1807 р., жовтня 2, Рим. –
Лист і записка кардинала Мікеле ді П'єтро,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Філіппо Казоні,
державному секретареві Святого Престолу 133

II. Дискурс поділу

- № 23. 1803 р., Рим. – Лист о. Йордана (Міцкевича),
генерального прокуратора Василянського чину в Римі,
кардиналові Стефано Борджія,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 138
- № 24. 1804 р., [не раніше червня], Рим. –
Лист о. Василя (Камінського), товариша
генерального прокуратора Василянського чину в Римі,
кардиналові Стефано Борджія,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 141
- № 25. 1803 р., липня 16, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
архієпископові Томазо Ареццо,
апостольському легатові при Санкт-Петербурзькому дворі. 143
- № 26. 1803 р., серпня 8, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
архієпископові Томазо Ареццо,
апостольському легатові при Санкт-Петербурзькому дворі 145
- № 27. 1803 р., липня 9, Санкт-Петербург. –
Лист № 7 архієпископа Томазо Ареццо,
апостольського легата при Санкт-Петербурзькому дворі,
Священній Конгрегації поширення віри. 146
- № 28. [1]803 р., липня 11, Відень. –
Меморандум о. Михайла Гарасевича,
генерального вікарія Львівської митрополії 147
- № 29. 1805 р., червня 22, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 158
- № 30. 1805 р., серпня 10. – Лист кардинала Мікеле ді П'єтро,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Лоренцо Літті,
членові Священної Конгрегації поширення віри 160

- № 31. 1806 р., листопада 8, Львів. –
Постанова Галицького губернського управління
про піднесення греко-католицької митрополії в Галичині 161
- № 32. 1806 р., листопада 16, Рим. –
Записка і лист кардинала Філіппо Казоні,
державного секретаря Святого Престолу,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 163
- № 33. 1807 р., січня 27, Рим. –
Записка кардинала Мікеле ді П'єтро,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Доменіко Копполи,
секретареві Священної Конгрегації поширення віри 167
- № 34. 1807 р., [не раніше січня 28], Рим. –
Записка і лист кардинала Доменіко Копполи,
секретаря Священної Конгрегації поширення віри,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 169
- № 35. 1807 р., березня 17, Рим. –
Записки кардинала Філіппо Казоні,
державного секретаря Святого Престолу,
кардиналові Мікеле ді П'єтро,
префектові Священної Конгрегації поширення віри 174
- № 36. 1807 р., липня 18, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
кардиналові Філіппо Казоні,
державному секретареві Святого Престолу 178
- № 37. 1807 р., червня 3, Вільно. –
Записка єпископа Луцького Стефана (Левинського). 179
- № 38. 1807 р., Рим. – Аналіз записки єпископа Луцького
Стефана (Левинського) і доданий документ 184

III. Поділ

- № 39. 1808 р., лютого 20, Рим. – Інструкції кардинала Джузеппе Дорія,
заступника державного секретаря Святого Престолу,
єпископові Антоніо Габріеле Североллі,
апостольському нунцієві при віденському дворі 199

- № 40. 1808 р. – Записка невідомого автора про призначення архієпископа Полоцького Іраклія (Лісовського) спадкоємцем митрополита Київського 202
- № 41. 1808 р. – Історична довідка з архіву Святого Престолу про спосіб обрання русько-унійного митрополита до 1772 р. . . . 203
- № 42. 1808 р., березня 19, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
кардиналові Джузеппе Дорія,
заступникові державного секретаря Святого престолу 207
- № 43. 1808 р., березня 23, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
архієпископові Полоцькому Іраклію (Лісовському),
адміністраторові Київської митрополії. 212
- № 44. 1808 р., червня 4, Відень. –
Лист єпископа Антоніо Габріеле Североллі,
апостольського нунція при віденському дворі,
кардиналові Джузеппе Дорія,
заступникові державного секретаря Святого Престолу. 215

**IV. Латинізація та східний обряд:
документи про навернення греко-унійних священиків
у римське католицтво**

- № 45. 1802 р., [не пізніше серпня], Рим. –
Інструкції кардиналів Гіацинта Сигізмунда Герділа,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
та Доменіко Копполи,
секретаря Священної Конгрегації поширення віри,
архієпископові Томазо Ареццо,
апостольському легатові при санкт-петербурзькому дворі. . . . 216
- № 46. 1802 р., вересня 17, Перемишль. – Лист Войцеха Горського,
єпископа-адміністратора Тарнувської дієцезії,
Антонію Голашевському, єпископові Перемиському. 219
- № 47. 1803 р., березня 3, Рим. – Лист кардинала Стефано Борджія,
префекта Священної Конгрегації поширення віри,
Антонію Голашевському, єпископові Перемиському. 221

№ 48. 1803 р., серпня 25, Відень. – Меморандум о. Михайла Гарасевича, генерального вікарія Львівської єпархії	224
№ 49. 1806 р., грудня 1, Львів. – Лист о. Михайла Гарасевича, генерального вікарія Львівської єпархії, кардиналові Мікеле ді П'єтро, префектові Священної Конгрегації поширення віри	230
№ 50. 1807 р., Рим. – Лист о. Йордана (Міцкевича), генерального прокуратора Чину св. Василя Великого в Римі, Священній Конгрегації поширення віри	236
Іменний покажчик	245
Географічний покажчик	249